

Lovgivning.

Dansk Lov af 17. Juli 1915 om midlertidigt Tillæg til almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866.

Den ved Krigstilstanden i Europa fremkaldte Lejlighedslovgivning er i Danmark indenfor Strafferettens Omraade blevet forøget ved Loven af 17. Juli 1915, der er saalydende:

§ 1.

Den, der offentlig i Skrift eller Tale ubeføjet sigter danske Statsmyndigheder for ved Afgørelser angaaende Landets Ind- og Udførsel ikke at iagttage den Upartiskhed overfor krigsførende Lande, som Neutraliteten gør til Pligt, straffes, for saa vidt højere Straf ikke er forskyldt efter den almindelige Lovgivning, med Bøde paa mindst 500 Kr. eller Fængsel.

Samme Straf ifalder den, der offentlig i Skrift eller Tale søger at ophidse Befolkningen mod en krigsførende Nation.

§ 2.

Denne Lov, der straks træder i Kraft, bortfalder den 1. Januar 1916, hvis den ikke forinden er ophævet ved kgl. Anordning.

Det af Regeringen oprindelig fremsatte Lovforslag var endnu betydelig videregaaende, idet § 1, 1ste Stykke ramte

alle offentlig i Skrift eller Tale uden Føje fremsatte »Udtalelser, der er egnede til i Ind- eller Udland at vække Tvivl om, at den danske Stats Anliggender varetages med den Upartiskhed, som en ubetinget og ligelig neutral Holdning overfor de krigsførende Magter kræver.« Hertil var føjet Bestemmelse om en lavere Bødestraf, dog ikke under 100 Kr., naar Overtrædelsen maatte antages alene at skyldes Mangel paa tilbørlig Agtpaagivenhed. § 1, 2det Stykke tog Sigte paa »den, der offentlig i Skrift eller Tale paa en saadan Maade, at der deraf kan opstaa Skade eller Ulempe for den danske Stat, tilskynder til, at de af Neutraliteten følgende Hensyn krænkes af danske Statsmyndigheder eller Borgere.«

De Lovforslaget ledsagende, ganske korte og formelle Motiver sagde ikke andet end, at »den bestaaende Lovgivning er utilstrækkelig til at hindre, at der her i Landet offentlig skrives og tales om vore handelspolitiske og andre Forhold til Udlandet paa en Maade, der er skadelig for Staten under den nuværende Krigssituation.«

Lovforslaget fremsattes i Landstinget (1ste Kammer) d. 18. Juni 1915, men fik ikke nogen let Gang gennem Rigsdagen og vedtoges sluttelig — som det vil ses — kun i en væsentlig modificeret og begrænset Skikkelse, ligesom Loven begrænsedes til at gælde indtil den 1. Januar 1916, medens Forslaget først satte d. 1. November 1916 som Grænse.

Ved Forelæggelsen anførte Justitsminister Zahle, at Hensigten var »at paalægge den, der ytrer sig offentlig her i Landet, Hensyn til ... den danske Stats Politik..., den ubelængede og til alle Sider ligelige Neutralitet.« Denne Udtalelse uddybede Ministeren under 1ste Behandling i Landstinget derhen, at Formaalet for det første var »at hindre, at der fremsættes Udtalelser, der kunde have skadelige Følger for vor Neutralitetspolitik, men dernæst ogsaa at hindre, at der fremsættes Udtalelser, der handelspolitisk kommer os til Skade.«

I Landstinget kom imidlertid alvorlig Tvivl til Orde om Nødvendigheden af den foreslaaede Indskrænkning, navnlig i Pressens Frihed, hvortil ikke andre neutrale Stater havde fundet sig foranlediget — i hvilken Henseende der lystes efter nærmere Oplysninger i et Udvalg — og samtidig ytredes store Betænkeligheder ved Forslagets meget vage Formulering.

I det derefter nedsatte Udvalg meddeltes forskellige fortrolige Oplysninger dels af Konsejlpræsidenten og Justitsministeren dels af Udenrigsministeren. I Udvalgets først d. 8. Juli afgivne Betænkning udtaltes, at disse Oplysninger »har ikke hos Flertallet af Udvalgets Medlemmer været overbevisende om Nødvendigheden eller Hensigtsmæssigheden af at lovgive paa dette Omraade,« men at Udvalget dog efter indtrængende Anmodning fra Regeringen havde ment at kunne fremme Sagen. Udvalget foreslog derefter de Ændringer, der gav Loven den Skikkelse, hvori den senere udkom. For § 1, 1ste Stykke gik disse Ændringer ud paa »saa vidt muligt [at, begrænse Strafansvaret saaledes, at ingen behøver at nære Tvivl om, hvad det efter denne Lov vil være strafbart at sige eller skrive, saafremt det ikke kan godtgøres, at det sagte eller skrevne er fremsat med Føje. Man rammer derved det Forhold, der af Regeringen er stillet i første Række: Nødvendigheden af, at Statsmyndighederne kan træffe de fornødne Afgørelser paa det handelspolitiske Omraade uden at være udsat for ubegrundede Sigtelser, gaaende ud paa, at de derved paa en mod Neutraliteten stridende Maade begunstiger en krigsførende Magt paa en andens Bekostning, og man undgaar det vage og ubestemte i Regeringsforslaget, der gør Strafansvaret afhængigt af, hvilket Indtryk den paagældende Udtalelse maa antages at kunne gøre i Ind- og Udland.« Ogsaa i 2det Stykke, som Udvalget kun bibeholdt efter et bestemt Krav fra Regeringens Side, indførte Udvalget en i Forslaget savnet »Begrænsning af, hvad der i dette Forhold vilde være strafbart.«

Ved Forslagets 2den Behandling i Landstinget præciserede Ordføreren, at Tingets Betænkelighed ved § 1, 2det Stykke navnlig gik ud paa, at denne Bestemmelse, særlig i Lovforslagets Skikkelse, kunde vække den ganske urigtige Forestilling, at der her i Landet fandtes et Krigsparti, samt at det m. H. t. § 1, 1ste Stykke i hvert Fald maatte være tilstrækkeligt, at denne Bestemmelse refereredes til vore handelspolitiske Forhold. De foreslaaede Ændringer erklærede Justitsministeren at kunne slutte sig til, idet han fandt, at de fyldestgjorde de to Formaal, han som nævnt havde opstillet som Lovforslagets. Af et Mindretal var der stillet Forslag om, at der i § 1, 2det Stykke efter Ordene »ophidsse Befolkningen« skulde tilføjes »til Had,« hvad dog af Mindretallets Ordfører (Goos) forklarede som kun at tilsigte en Tydeliggørelse af, at Udtalelserne maatte være »rettede paa et fjendtligt Forhold, paa at oparbejde en fjendtlig Stemning hos Befolkningen« mod en krigsførende Magt. Dette Forslag fraraadedes af Justitsministeren, der mente, at Ophidselse til enhver Art af fjendtlig Stemning maatte være strafbar under de nuværende Forhold, og at Forhaanelse af en krigsførende Magt kunde finde Sted ogsaa under andre Former end Opvækkelse af Had. Dette Ændringsforslag blev derefter ikke vedtaget.

I Folketinget (2det Kammer) blev efter en kort Udvalgsbehandling, hvorunder Ministeriet fremkom med tilsvarende fortrolige Oplysninger som i Landstingsudvalget, Forslaget vedtaget i Landstingets Affattelse, og det udkom derefter som Lov d. 17. Juli.

Ogsaa under Behandlingen i Folketinget viste det sig, at det ikke var let at komme til nogen fælles og samstemmende Opfattelse af, hvad Loven forbyder, og der vil sikkert ved Lovens Anvendelse være forbeholdt Domstolene Afgørelsen af adskillige vanskelige Spørgsmaal. Iøvrigt er det jo Tanken, at Loven skal virke præventivt; der er da ogsaa efter dens Ikrafttræden kun i et enkelt Tilfælde fundet Anledning til at skride ind overfor et næppe særlig

udbredt Dagblad, uden at der dog endnu foreligger nogen Domsafgørelse herom.

Nogen tilsvarende Lovgivning findes ikke i de andre nordiske Lande, og saavidt vides heller ikke i andre neutrale Lande med en enkelt Undtagelse. I Schweiz er der nemlig udstedt en d. 15. Juli 1915 i Kraft traadt Forordning, der sætter Straf (Fængsel indtil 6 Maaneder eller Bøder indtil 5000 frcs. eller begge Straffe i Forening) for 1) offentlig at nedsætte et fremmed Folk, dets Statsoverhoved eller dets Regering i den offentlige Mening eller prisgive dem til Had eller Ringeagt, 2) i krænkende Hensigt at offentliggøre en ikke offentlig Ytring af dette Indhold. Af en noget ringere Straf rammes den, der udstiller, bringer i Omsætning eller falbyder Tryksager, Billeder eller andre Fremstillinger, der indeholder saadanne Forhaanelser mod et fremmed Folk, dets Statsoverhoved eller Regering. Strafforfølgning finder kun Sted efter Forbundsraadets Beslutning, og Sagerne behandles ved Forbundsdomstolen. Der er derhos tillagt Forbundsraadet Beføjelse til, selv om Strafforfølgning ikke finder Sted, at konfiskere Tryksager, Billeder eller andre Fremstillinger af saadan fornærmelig Art og de til deres Fremstilling bestemte Redskaber.

E. O.
